

PEDAGOG TARBIYACHILARINING MALAKASINI OSHIRISH MEXANIZMI

MTTDMQTMOI

“Maktabgacha va musiqiy ta’lim” kafedrası dotsenti

N.S.Muminova

Annotatsiya

Mazkur maqolada nodavlat ta’lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan maktabgacha ta’lim tashkiloti pedagoglarining kasbiy malakasini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Pedagoglarning zamonaviy kompetensiyalarini rivojlantirish, innovatsion ta’lim texnologiyalarini joriy etish hamda uzluksiz kasbiy rivojlanishni ta’minlashga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: nodavlat ta’lim muassasasi, maktabgacha ta’lim, pedagog malakasi, kasbiy rivojlanish, innovatsion ta’lim, malaka oshirish.

Pedagog kadrlarning kasbiy salohiyati ta’lim-tarbiya jarayonining sifati va samaradorligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois, nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlarida pedagoglar malakasini oshirish tizimini zamon talablari, innovatsion yondashuvlar hamda raqamli transformatsiya jarayonlari asosida takomillashtirish zarur.

O‘tkazilgan tahlillar va amaliy kuzatuvlar natijalari shuni ko‘rsatadiki, nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlarida pedagoglar malakasini oshirish jarayoni quyidagi muammolar bilan tavsiflanadi:

- malaka oshirish kurslari mazmunining amaliy faoliyat bilan yetarlicha integratsiyalanmaganligi;
- innovatsion pedagogik texnologiyalar va zamonaviy metodik yondashuvlardan foydalanish ko‘nikmalarining past darajada ekanligi;

- raqamli ta'lim resurslari va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish kompetensiyalarining yetarli emasligi;
- pedagoglarning kasbiy rivojlanishga bo'lgan ichki motivatsiyasi va rag'batlantirish mexanizmlarining sustligi;
- malaka oshirish natijalarini baholash va monitoring qilish tizimining takomillashmaganligi.

Mazkur muammolar maktabgacha ta'lim sifati va pedagogik jarayon samaradorligini oshirishga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagog kadrlar malakasini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish quyidagi ustuvor yo'nalishlar asosida amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi amaliy takliflar ilgari suriladi:

- nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun ixtisoslashtirilgan va modul asosidagi malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish;
- onlayn va oflayn o'qitishni uyg'unlashtirgan gibrid ta'lim modelini joriy etish;
- pedagoglarning individual kasbiy rivojlanish rejalarini (Individual Development Plan – IDP) ishlab chiqish;
- malaka oshirish natijalarini baholash uchun aniq mezonlar va monitoring tizimini yaratish.

№	Mexanizm bosqichi	Mazmuni	Amalga oshirish usullari	Kutilayotgan natija
1	Diagnostika	Tarbiyachilarning bilim va ko'nikmalarini aniqlash	Test, so'rovnoma, suhbat	Malaka darajasi aniqlanadi

№	Mexanizm bosqichi	Mazmuni	Amalga oshirish usullari	Kutilayotgan natija
2	Rejalashtirish	Malaka oshirish rejasini tuzish	Individual rivojlanish rejasi (IRR)	Aniq maqsad va vazifalar belgilanadi
3	O'qitish	Nazariy va amaliy bilim berish	Seminar, trening, kurslar, onlayn ta'lim	Yangi bilim va metodlar o'zlashtiriladi
4	Amaliyot	Olingan bilimlarni qo'llash	Ochiq darslar, master-klass, tajriba almashish	Kasbiy ko'nikmalar mustahkamlanadi
5	Monitoring	Faoliyatni kuzatish va baholash	Kuzatuv, tahlil, attestatsiya	Kamchilik va yutuqlar aniqlanadi
6	Tahlil va refleksiya	O'z faoliyatini baholash	Hisobot, muhokama, o'z-o'zini tahlil	O'z ustida ishlash ko'nikmasi rivojlanadi
7	Rag'batlantirish	Faol pedagoglarni qo'llab-quvvatlash	Sertifikat, mukofot, lavozim o'sishi	Motivatsiya oshadi
8	Uzluksizlik	Doimiy rivojlanishni ta'minlash	Malaka oshirishning uzluksiz tizimi	Barqaror kasbiy o'sish ta'minlanadi

Pedagog-tarbiyachilarning malakasini oshirish jarayoni avvalo diagnostika bosqichidan boshlanadi. Ushbu bosqichda tarbiyachilarning mavjud bilim darajasi, kasbiy ko'nikmalari va ehtiyojlari aniqlanadi. Buning uchun testlar, so'rovnomalar, suhbatlar hamda amaliy faoliyat tahlili o'tkaziladi. Diagnostika natijalari pedagogning qaysi yo'nalishda rivojlanishi zarurligini aniqlashga xizmat qiladi.

Keyingi bosqich rejalashtirish hisoblanadi. Bu jarayonda har bir tarbiyachi uchun individual rivojlanish rejasi ishlab chiqiladi. Rejada aniq maqsadlar, vazifalar, o'rganilishi lozim bo'lgan mavzular va ularni amalga oshirish muddatlari belgilanadi. Rejalashtirish pedagogning kasbiy o'sishini tizimli tashkil etishga yordam beradi.

Uchinchi bosqich — o'qitish jarayonidir. Bu bosqichda pedagog-tarbiyachilar turli seminarlar, treninglar, malaka oshirish kurslari va onlayn ta'lim platformalari orqali yangi bilim va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'zlashtiradilar. Ushbu jarayon nazariy bilimlarni boyitish bilan birga, innovatsion metodlarni o'rganishga xizmat qiladi.

Amaliyot bosqichida esa olingan bilimlar bevosita ish faoliyatida qo'llaniladi. Tarbiyachilar ochiq mashg'ulotlar o'tkazadi, master-klasslarda ishtirok etadi hamda tajriba almashadi. Bu bosqich kasbiy mahoratni mustahkamlash va real vaziyatlarda samarali ishlash ko'nikmasini rivojlantirishga yordam beradi.

Monitoring bosqichi pedagog faoliyatini muntazam kuzatish va baholashni o'z ichiga oladi. Bu jarayonda darslar tahlil qilinadi, metodik yordam ko'rsatiladi hamda attestatsiya orqali pedagogning malaka darajasi baholanadi. Monitoring natijalari asosida kamchiliklar aniqlanadi va ularni bartaraf etish choralarini ko'rish mumkin bo'ladi.

Tahlil va refleksiya bosqichida tarbiyachi o'z faoliyatini chuqur tahlil qiladi. U o'z yutuqlari va kamchiliklarini aniqlab, kelgusida qanday ishlash kerakligi haqida xulosa chiqaradi. Hisobotlar tayyorlash, hamkasblar bilan muhokama qilish va o'z-o'zini baholash bu jarayonning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Rag'batlantirish bosqichi pedagoglarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Faol va yuqori natijalarga erishgan tarbiyachilar turli sertifikatlar, mukofotlar, tashakkurnomalar

yoki lavozim o‘shishi orqali rag‘batlantiriladi. Bu esa ularning kasbiy faoliyatga bo‘lgan qiziqishini yanada oshiradi.

So‘nggi bosqich uzluksizlikni ta‘minlashdir. Pedagog-tarbiyachilarning malakasini oshirish jarayoni doimiy va uzluksiz bo‘lishi kerak. Chunki zamonaviy ta‘lim tizimi doimiy yangilanishni talab etadi. Shu sababli pedagoglar muntazam ravishda o‘z ustida ishlashi, yangi bilimlarni egallashi va kasbiy mahoratini rivojlantirib borishi zarur.

Shunday qilib, mazkur mexanizm pedagog-tarbiyachilarning kasbiy rivojlanishini tizimli, bosqichma-bosqich va samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Xulosa qilib aytganda, nodavlat maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida pedagog kadrlar malakasini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish ta‘lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Zamonaviy, uzluksiz va amaliyotga yo‘naltirilgan malaka oshirish tizimi pedagoglarning kasbiy salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi hamda maktabgacha ta‘lim tizimining barqaror va innovatsion rivojlanishini ta‘minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — T.: O‘zbekiston, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining «Ta‘lim to‘g‘risida»gi Qonuni. — T., 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Maktabgacha ta‘lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi Farmoni. — T., 2017.
4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida»gi Qarori. — T., 2019.
5. Mirziyoev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. — T.: O‘zbekiston, 2021.
6. Abdullaeva Sh.A. Maktabgacha ta‘lim pedagogikasi. — T.: Fan, 2018.
7. Jo‘raev R.X. Pedagogik kadrlar tayyorlash va malakasini oshirish nazariyasi. — T.: O‘qituvchi, 2019.
8. Tursunov S.N. Ta‘lim sifatini boshqarishning nazariy asoslari. — T.: Fan va texnologiya, 2020.

9. Qodirov A.A. Maktabgacha ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar. — T.: Navro'z, 2021.
10. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. — M.: Logos, 2016.
11. Markova A.K. Professionalnaya kompetentnost pedagoga. — M.: rosvetienie, 2017.
12. Kuzmina N.V. Professionalizm deyatelnosti prepodavatelya. — SPb.: Piter, 2018.
13. Slastyonin V.A. Pedagogika professionalnogo obrazovaniya. — M.: Akademiya, 2019.
14. Baydenko V.I. Kompetentnostnyy podxod v obrazovanii. — M.: Issledovatel'skiy sentr problem kachestva podgotovki spetsialistov, 2016.
15. YuNESKO. Rannee detskoe razvitiye i obrazovanie: sovremennyye tendentsii. — Parij, 2020.
16. OECD. Early Childhood Education and Care Policy Review. — Paris, 2019.
17. Sharipov K., Karimova D. Development of private preschool education in Uzbekistan // Journal of Education and Practice. — 2021. — №6.
18. Ismailova M. Professional development of preschool teachers in private institutions // International Journal of Early Childhood Education. — 2022. — №4.